

אירוסין ונישואין

פסחים קב, א

תנו רבנן בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום ... אוכל והולך עד שתחשך, גמרו, כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קדושת היום. אמאי ונימרינהו לתרוייהו אחדא כסא, אמר רב הונא אמר רב ששת אין אומרים שתי קדושות על כוס אחד, מאי טעמא אמר רב נחמן בר יצחק לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות. ולא ... והא יו"ט שחל להיות אחר השבת ... רבא אמר יקנה"ז, אלא הבדלה וקידוש חדא מילתא היא (תרוייהו משום קדושת יום טוב נינהו ובהבדלה עצמה הוא מזכיר קדושת יום טוב, דהמבדיל בין קדש לקדש קא מברך, רש"י) ברכת המזון וקידוש תרי מילי נינהו.

תוס' שם

שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד. ויש נוהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון, אלא מביאין כוס אחר, ואין מברכין על השני בפה"ג, כיון שכבר בירך על כוס ברכת המזון, כי אין נכון לברך פעמים. אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס אחד, דלא דמי לברכת המזון וקידוש דתרי מילי נינהו, כדאמרינן בסמוך, אבל הכא חדא מלתא היא, דברכת המזון גורם לברכת נישואין.

וברכת אירוסין ונישואין נהגו לומר על שתי כוסות, וטעמא דרגילים זה בלא זה, כדאמר בכתובות (דף ז:): מברכין ברכת האירוסין בבית אירוסין וברכת חתנים בבית חתנים. ועוד דנהגו לקרות כתובה בינתים והוי הפסק, ולכך מתכוונים, ולכך צריך ב' כוסות.

משנה כתובות נד, ב

כל הפוחת לבתולה ממאתים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות.

כתובות נו, א

בעי רב אשי נכנסה לחופה ופירסה נידה מהו ... חופה דחזיא לביאה אבל חופה דלא חזיא לביאה לו, או דלמא לא שנא. תיקון.

משנה כתובות נז, א

נותנין לבתולה (זמן כניסה לחופה, מיום שתבעה הבעל לאחר שקידשה, רש"י) שנים עשר חודש מתבעה הבעל לפרנס את עצמה (בתכשיטין, רש"י). וכשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו (בצרכי סעודה וחופה, רש"י), ולאמנה שלשים יום (שאינה טורחת כ"כ בתכשיטין, שכבר יש לה, רש"י).

ירושלמי יומא פ"א סוף ה"א

אלין דכנסן ארמלן צריך לכונסן מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשבת.

מסכת כלה

א כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה.

רמב"ם הל' אישות פ"י

ב ומתיכנס לחופה נקראת נשואה, אע"פ שלא נבעלה, והוא שתהיי ראויה לבעילה, אבל אם היתה נדה, אע"פ שנכנסה לחופה ונתיחד עמה לא גמרו הנישואין והרי היא כארוסה עדיין.

ה ואין מברכין לה ברכת חתנים עד שתטהר, ואם עבר ונשא ובירך אינו חוזר ומברך.

שוע"ר סי' שלט

ח הכונס את האלמנה לא יבא עליה ביאה ראשונה לא בשבת ולא ביו"ט לפי שאין חופה לאלמנה לקנותה על ידי כך אלא על ידי ביאה או על ידי יחוד הראוי לביאה הוא שקונה אותה ואין קונין קנין בשבת.

ואפילו אם נשאה בליל ה' ונתייחדה עמו כבר יחוד הראוי לביאה טוב להחמיר שלא לבא עליה ביאה ראשונה בשבת או יו"ט לפי שיש אומרים שיחוד הוא הנקרא חופה ולא חופה שלנו ואין חופה לאלמנה אלא על ידי ביאה בלבד הוא שקונה אותה וכל שכן אם היתה טמאה בליל ה' ונתייחדה עמו על ידי ב' שומרים שאין זה יחוד הראוי לביאה ואינו קונה באלמנה אפילו לפי סברא הראשונה ולכן אין לה לטבול בליל שבת ואם מותרת לטבול במוצאי שבת יתבאר ביו"ד סי' קצ"ז.

וגם בבתולה שחופה קונה בה יש ליחודן אחר החופה יחוד גמור הראוי לביאה קודם השבת, או לא יתייחדו יחוד גמור כל השבת כולה, כדי לחוש לסברא האחרונה שיחוד גמור הוא הנקרא חופה, ולא חופה שלנו, ואסור לעשותו בתחלה בשבת וכן ביום טוב.

דרכי משה הארוך יו"ד סי' קצב

ובהגהות מיימוניות פרק י"א דהל' אסורי ביאה בשם סמ"ק, שעכשיו אנו מתירין להכניס נידות רק שיודיעו לחתן שהיא נדה, מטעם שאנו עתה מתי מעט במקום אחד, ויש לחוש שמא יקדמנו אחר ברחמים.

שו"ע אהע"ז סי' נה

א הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים כל זמן שהיא בבית אביה ... עד שיביא אותה לתוך ביתו ויתייחד עמה ויפרישנה לו ויחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, והיא הנקרא נישואין בכל מקום.

הג"ה, וי"א דחופה אינו יחוד אלא כל שהביאה החתן לביתו לשם נשואין. וי"א שהחופה היא שפורסין סודר על ראשה בשעת הברכה. וי"א דחופת בתולה משיצאה בהינומא ואלמנה משנתייחדו. והמנהג פשוט עכשיו לקרות חופה מקום שמכניסין יריעה פרוסה על גבי כלונסאות, ומכניסין תחתיה החתן והכלה ומקדשה שם ומברכין שם ברכת אירוסין ונשואין, ואח"כ מוליכים אותם לביתם ואוכלין ביחד במקום צנוע, וזה החופה הנוהגת עכשיו.

שו"ע אהע"ז סי' סא

א כיון שהכניס האיש ארוסתו לחופה אע"ג שלא נבעלה הרי היא כאשתו לכל דבר, וגובה עיקר כתובה ותוספת אם תתאלמן או תתגרש. במה דברים אמורים כשראויה לביאה, אבל אם היתה נדה ואח"כ כנסה לחופה ונתייחד עמה אינה כאשתו אלא לכל הדברים היא עדיין כארוסה מאחר שהיתה נדה. וי"א דדוקא לענין שלא תגבה התוספת היא עדיין כארוסה אבל לכל שאר דברים הרי היא כנשואה.

הג"ה וצריכין לכתוב הכתובה קודם החופה כדי שתהא חופה הראויה לביאה. ולמ"ד דחופת נדה הוי חופה אע"פ שאינה ראויה לביאה ה"ה אם לא כתב כתובה. ומ"מ נוהגין לכתחילה לכתבה קודם לכן. אם קידש בטעות, והיו לו נישואין עמה, ואח"כ נודע שהקידושין היו בטעות, אע"פ שחוזר ומקדשה א"צ לברך שנית ז' ברכות, וסגי לה בברכות הראשונות.

שו"ע אהע"ז סי' סב

א צריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם נישואין, והן שש ברכות, ואם יש שם יין מביא כוס יין ומברך על היין תחלה ומסדר את כולם על הכוס, ונמצא מברך ז' ברכות.

בית שמואל שם

א קודם נישואין, כ"כ הרמב"ם, ולשיטתו שפיר משום דס"ל חופה היינו יחוד ואסור להתייחד בל ברכות ... והרא"ש דס"ל דלא בעינן חופה הראוי לביאה ס"ל דא"צ לברך קודם הכניסה.

חות יאיר סוס"י נ

לא מקרי נשואין עד אחר גמר הברכות, אע"פ שהברכות אינן מעכבות, מ"מ לגבי דידן לא מקרי חופה עד אחר הברכות.